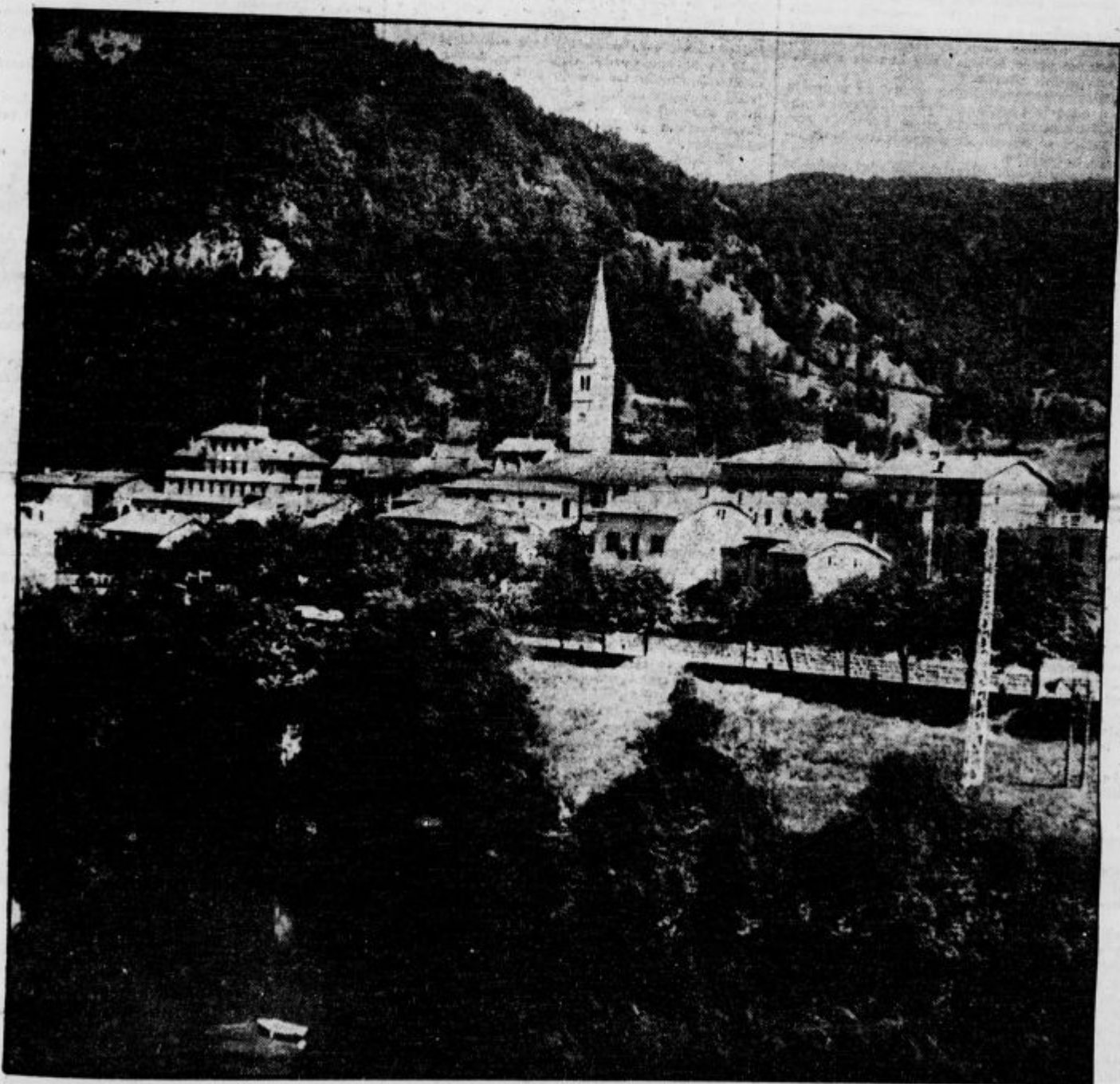

Dom i ljub

V Ljubljani 3. novembra 1943

56. Štev. 42

**"Slovenec koledar"
v vsako hišo!**

**Sv. Lucija ob Soči — rojstni kraj pisatelja
dr. Ivana Preglja**

Vojni dogodki preteklega tedna

Uničenje komunističnih tolpa v Sloveniji in Hrvaški

Iz Berlina dne 29. oktobra o protikomunističnem boju nemške vojske takole poročajo:

Kakor je bilo sporočeno, so nemški krogi objavili le redka poročila o nastopih nemških čet, ki so bile poslane na Balkan v boj proti komunističnim tolovajskim skupinam. Nasprotno pa sovažnik razširja o teh bojih številna poročila, katerih vsebina dopušča sklep, da so sovažnikove sile izredno slabo poučene o resničnem položaju na Balkanu.

Z nemške strani ni vzrokov, tako podčrtavajo, da bi obveščali sovažnika s kakšnimi podrobnimi poročili o resničnem stanju. Po dosedanjih nemških poročilih potekejo na nekaterih predelih zahodnega in južnega Balkana razsežni očistiševalni nastopi, od katerih se jih je že lepa vrsta končala s uničenjem tolovajskih skupin.

Težišče očistiševalnih bojev je zdaj na področju vzhodno od črte Ljubljana-Reka. Očistiševalni nastopi v Istri in Sloveniji, ki so se končali v preteklih tednih, so dovedli do popolnega uničenja tamnojenega tolovajstva.

Severozahodno od Hrvaške pa zdaj močnejše nemške čete uničujejo komunistične tolpe v trikotniku Ljubljana-Zagreb-Gospić. Ti nastopi bodo v doglednem času dovedli do uničenja tolpe. Kot prvi uspeh so bili poleg očistiščenja različnih kotlov pomirjeni številni kraji, med katerimi so večjega pomena Črnomelj, Kočevje in Brod.

Zasedbo velikih jadranskih luk, med katerimi moramo omeniti Pulj, Reko, Zader, Šibenik, Split, Dubrovnik in Kotor, so bili hkrati ustvarjeni pogoji za uničenje tolovajstva v Dalmaciji.

Tudi v Grčiji se borijo zdaj nemški oddelki proti daleč slabotnejšim tolpom, ki se poskušajo izmakniti pred njihovim pritiskom v neprehodno gorovje. Na področju Janine so bili v teh bojih uničeni tropi komunističnih roparjev. Na otokih in polotokih so pričeli nemški oddelki z načrtnim čiščenjem ozemlja, vendar pa naletijo le tu pa tam na omembe vreden odpor slabotnih tolovajskih skupin, ki so se polastile italijanskega orožja, vendar pa so brez moralne in brez stvarne odporne sile.

Uspešni boji v Italiji

Nemško uradno poročilo od 24. oktobra sporoča, da je sovažnik na srednjem in zahodnem bojišču v južni Italiji napravil najprej hud topniški napad, nakar je izvedel nekaj napadov, ki so jih podpirali oklepniki. Večina teh napadov pa se je razbila že pred nemškimi postojankami, deloma pa jih je razbil nemški protinapad.

V vzhodnem Sredozemskem morju so maloštevilne nemške čete zasedle tok Levita ter Stampalia, kjer so bili za posadko Italijani ob podpori Angležev.

Nemško uradno poročilo od 25. oktobra naglašja, da včeraj na tem bojišču ni bilo bojev, ki bi bili vredni kakšne omembe.

Jate nemških bojnih letal so uspešno napadle luko Neapelj, ki je važno sovažnikovo oskrbovališče.

Nemško uradno poročilo od 26. oktobra pravi, da je prejšnjega dne na tem bojišču bilo le nekoliko nekaj napadov med predstrelkami.

Nemško uradno poročilo od 27. oktobra sporoča, da so bili zlasti ob reki Volturno, severno od mesta Capue, spet živahni boji, ki pa so za Nemce bili ugodni.

Nemško uradno poročilo od 28. oktobra navaja, da so se v dolini reke Volturno razvili veliki in silni boji, in sicer ob obeh straneh reke. Anglo-ameriške čete so večkrat napadale, vendar so doslej vsi napadi bili brez uspeha. Kjer se je sovažniku posrečilo vdreti v nemške postojanke, je bil s protisunkom spet vržen ven, ali vsaj njegov vdor zajezen. Drugo na tem bojišču je bilo mirno, le severozahodno od Termolija je sovažnik skušal napasti tamkajšnjo železnico, pa je bil odbit.

Nemško uradno poročilo od 29. oktobra sporoča, da so sovažne sile na obeh straneh reke Volturno močno napadale ter so hotele nemške postojanke predreti. Toda nemške čete so vsak prodor uspešno preprečile, nakar so se pomaknile nekaj kilometrov nazaj v višje ležeče in že pripravljene nove postojanke.

Nemško uradno poročilo od 30. oktobra naznanja, da je sovažnik na obeh straneh reke Volturno napadel, da pa je bil odbit.

Srditi boji na ruskem bojišču

Nemško uradno poročilo od 25. oktobra naznanja, da so včeraj na južnem in srednjem bojišču bili še prav posebno srditi boji. Več sovjetskih divizij je napadlo ozek prostor južno od Melitopola in južno-vzhodno od Zaporozja. Te sovažne sile pa so bile s hudimi izgubami odbite, nekaj vdorov pa zajezeni. — Na obeh straneh Dnjeprpropetrovska se je sovažniku v gosti megli posrečilo, da je na zahodni obali postavil svoje mostišče. — Na vdornem ozemlju južnozahodno od Krementečuka so se menjavali sovjetski napadi in nemški protinapadi. Sovjeti so skušali z vso silo predrti na Krivi rog. Boji tamkaj še trajajo. — Tudi zahodno od Smolenska so bili hudi boji, v katerih so Sovjeti skušali predrti. Ponekod se jim je to spočetka posrečilo, toda nemški protinapadi so Sovjete povsod vrgli nazaj, uničili nekaj sovažnih skupin ter zasedli tisto ozemlje, ki ga je bil sovažnik poprej mimogrede zavzel. — Drugo so le krajevni boji. — Med Azovskim morjem in Krementečukom je bilo zadnje dni uničenih 282 oklepnikov.

Nemško uradno poročilo od 26. oktobra razglasa, da so včeraj boji med Melitopolom in Zaporozjem bili še bolj srditi. V strašnih bojih so bili ponovno ustavljeni sovažni napadi, nekaj vdorov pa zajezeni. — V Dnjepravem kolenu so bili hudi boji. Nemške čete so izpraznilo mesto Dnjeprpropetrovsk, ko so poprej uničile vse važne naprave. Nove sovažne sile so napadle Krivi rog, kjer severno od mesta boji že več dni nepretrgoma divjajo. — Nemci so od severozahoda s svojimi silami udarili sovažniku v bok ter vdrl v pripravljene boljševoške postojanke. Tako so Nemci razbremenili svoje čete pri Krivem rogu. — V zapornih črtah, koder je sovažnik vdrl, pa so Nemci vdore zaprli, je sovažnik brez uspeha napadal. Severno-zahodno od Krementečuka so sovjetski napadi bili razbiti. — Severno od Kijeva in južnozahodno od tod kakor tudi severozahodno od Černigova so bili hudi boji, v katerih so Sovjeti bili o. — Na široki črti zahodno od Kričeva so Sovjeti napadli z več strelskimi divizijami. Nemci so pa napravili nagle protinapade in sovažnika vrgli nazaj v njegove postojanke. — Drugod so le manjši boji. — Od 22. do 25. oktobra je bilo sestreljenih 188 sovažnih letal.

Nemško uradno poročilo od 27. oktobra pravi, da so med Azovskim morjem in Dnjepravim kolonom še vedno hudi boji. Sovražniku se je pri Melitopolu v neprestanih napadih posrečilo razširiti nekaj vdorov. Pač pa se je silovit tankovski napad razbil južno od Zaporozja. Tudi severozahodno od Krementečuka je bil sovažnik vržen nazaj. — Pri Kričevu in Smolensku so bili sovažni napadi iz bližine razbiti, manjši vdori pa s protisunkom odbiti.

Nemško uradno poročilo od 28. oktobra govori o hudih bojih med Azovskim morjem in Dnjepravem zahodno od Melitopola. Vsi sovažni poskusi, da bi vdrl, so bili prestraženi v hudih bojih ali pa v protinapadih premičnih rezerv. — Pri Zaporozju, Krivem rogu in Dnjeprpropetrovsku so bili razbiti vsi sovažni oklepni napadi. — Severno od Gomela in zahodno od Kričeva ter zahodno od Smolenska je sovažnik nadaljeval vdorne poskuse, ki pa so vsi bili že spočetka s hudim topniškim ognjem zadušeni.

Nemško uradno poročilo od 29. oktobra razglasa, da so zahodno od Melitopola bili odbiti ves dan trajajoči sovjetski napadi na zaporno boljševoško ozemlja. Oklepni in pehotni oddelki so sovažniku zadali hude izgube ter vrgli njegove napadačje sile iz zavzetih postojank nazaj. — Ob Dnjepru so bili silni sovažni napadi s protisunkom nemških čet zavrnjeni. Iz teh bojev se je dne 28. oktobra dopoldne razvila severno od Krivega roga tankovska bitka, ki še vedno traja. Doslej je na tem odseku bilo uničenih 74, na nekem drugem odseku pa 41 sovažnih tankov. — Severno od Kijeva so nemške čete napadle in dosegle vse cilje, ki so jih nameravali doseči. — Pri Gomelu napadajoči sovažnik je raztegnil svoje napade tudi na odsek južno od mesta. Močno je skušal, da bi kje predril, kar pa se mu je le mimogrede posrečilo na nekaj manjših krajih, ker je bil takoj nato s protisunkom spet zavrnjen. Nemška obramba je bila tako silna, da po večini sovažnik tukaj niti vseh svojih sil za napad ni mogel razviti, ker je nemški strnjeni ogenj vseh

Pri avtomobilski vožnji iz Vicenze v Verono se je smrtno ponesrečil italijanski mornariški podtikanik admiral Anton Legnani.

Hitler je sprejel člane bolgarskega regentskega sveta princa Cirila in profesorja Filova ter imel z njima prijateljski razgovor.

Industrijo morskih somov bo ustanovila vladna Kuba.

V indijski državi Nsoyre je sedaj poleg lakote izbruhnila še kolera.

18.500 smrtnih nesreč je bilo v zadnjih 19 mesecih v Združenih držav v Ameriki.

Dvajsetletnica, odkar je bilo mesto osvobodeno zavezniške zasedbe, so praznovali pred dnevi v turškem Carigradu.

Krašno jahto je podaril Hitler madžarskemu regentu Horthyju za njegov 75. rojstni dan.

Na Ogrskem živi po podatkih zadnjega ljudskega štetja 14.679.575 prebivalcev, za 2.500.000 več kakor leta 1910.

78 novih zavodov za pobiljanje malarije so uredili v preteklem letu v Španiji.

1347 duhovnikov, menihov in nun je padlo zaradi sovažnih letalskih napadov od julija do septembra v Italiji; med njimi tudi dva škofa.

Čilška vlada je odklonila, da bi posodila Angliji plavajoči dok v Valparaisu.

250.000 mladih sadnih drevesc bodo posadili po slovaških sadovnjakih.

Več krav kakor prebivalcev izkazuje najnovejša štetja na Novi Zelandiji; na tisoč prebivalcev pride 1233 mlekarice.

Da prihranijo na kurjavi in razsvetljavi so na Bolgarskem v vseh uradih uvedli s 1. novembrom nepretrgano uradovanje.

Vino v francoski Champagne prekaša leto najboljša vina zadnjih let.

Četrt milijona ton kote so letos izdelali v Franciji.

Albanska narodna skupščina je razveljavila združenje albanske krone s krono italijanskega kralja Viktorja Elanuela ter njegovih dedičev.

»Benito Mussolini« se imenuje neka na novo sestavljena divizija italijanskih bersalierov.

750.000 ameriških vojaških obveznikov ne zna ne brati ne pisati, je ugotovil ameriški list »Readers Digest«.

Po vojni bo svet še bolj sovažil Jude, je povedal v Londonu rabin Cohn iz Birminghama.

Na nadridskem mednarodnem šahovskem turnirju je odnesel prvo nagrado znani šahovski vele mojster Keres.

Nad 250.000 ljudi je umrlo doslej za lakoto v Indiji.

Meso bo začela deliti na nakazalce tudi avstralska vlada.

Ali ste že naročili roman in slikah

„IVANHOE“

vrst orožja ter letalstva pripravljene sovažne sile že pred napadom razbil in pokončal.

Nemško uradno poročilo od 30. oktobra sporoča, da silovita bitka med Azovskim morjem in Dnjepravem še vedno z nezmanjšano silo traja, zlasti ostri so bili boji pri Krivem Rogu. Sovražnik je tukaj napadel z nadmočnimi silami, da bi vdrl v nemške čete, vendar je njegov poskus bil prestražen, pri čemer je sovažnik izgubil 43 oklepnikov. — Severno od Krivega Roga so nemške čete z vso silo napadle sovažne postojanke, pri čemer se je sovažnik srdito upiral. — Tudi na obeh straneh Gomela je sovažnikov napad bil brez uspeha. Nemški protinapadi so vrgli sovažnika iz postojank, ki se jih je bil poprej mimogrede polastil. Samo v tem boju je sovažnik izgubil 36 oklepnikov. — Zahodno od mesta Smolensk so se razvneli novi obrambni boji, v katerih je nemška pehota ohranila svoje postojanke. — Drugod so le krajevni boji.

Slava krščanskim in slovenskim junakom

Morilci – sodniki

Ko so komunisti 8. septembra na poziv Badoglivskih vojakov planili iz gozdov in se z osvobodilnim bičem spravili nad to ubogo slovensko ljudstvo, so takoj dobili od svojega poveljstva dvojno povelje. Prvo povelje se glasi, da je treba naskrivaj pobiti vse nevarnejše protikomunistične ljudi, drugo povelje pa pravi, da je treba nekaj vidnejših protikomunistov zapreti, ker bodo prišli pred posebno ljudsko sodišče. Prvo povelje je bilo strogo zaupno in tajno, drugo pa javno. Oboje povelji so poklicni komunistični morilci točno izvedli. Prve dni po prevzemu oblasti od Badoglivcev so na skrivaj pobijali odločne in pošteno Slovence, tistim, ki so za to kakor koli izvedeli, pa so pod smrtno kaznijo zagrozili, da ne smejo ničesar izdati. Mnogo drugih žrtv pa so zaprli in zveleli proti Kočevju in Ribnici, kjer je poslovalo njihovo zloglasno ljudsko sodišče, oziroma boljše »krvava ribnica«, kajti to »sodišče« pozna samo eno kazen, to je smrt. — Po zgledu zloglasnih moskovskih procesov — komunisti povsod opišejo posnemanje Moskve — kjer je že vnaprej vse določeno, toda za javnost so potrebne teatarske burke z nesrečnimi žrtvami, ki morajo podati »samoočiteljske« in »priznanja« ter dobe celo »zagovornike«, so postavili ne pred ljudsko temveč kar pred »redno« vojno sodišče ter seveda obsodili 24 vidnejših zastopnikov slovenskega odpora proti komunizmu in njegovemu divjanju.

Kakor piše »Slovenski poročevalec« z dne 18. oktobra, št. 24 a, ki podrobno opisuje ta »veleproces«, je temu sodišču premišljenih morilcev predsedoval dr. Anton Kržišnik, bivši sodnik upravnega sodišča v Celju, v sodnem zboru pa je bil še neki dr. Tomančič (Bog ve, od kod se je priklatil pobijati pošteno Slovence) in aktivni komunisti (med njimi neki tovariš Stenka). Vojaški tožilec je bil advokat Jernej Stante.

Poklicni komunistični morilci so postavili pred to morilno komisijo naslednje:

Sterniša Marjan, žandarmerijski poročnik, ki so ga komunisti že v Ljubljani hoteli z atentatom ubiti;

Vošnjak Pavle (Vidmar), aktivni kapetan I. st. Milovanovič Mladen, žandarm, podnadrednik; Not Stanko, intendantski poročnik; Sinkar Anton, kaplan iz Mirne peči; Malovrh Franc, duhovnik iz Ljubljane; Mavec Janko, kaplan iz Ljubljane; Marinič Rudolf, trgovski pomočnik iz Trbovelj, bival tudi v Ljubljani;

Konefnik Ljubo iz Prevalj; Končan Marjan, delavec iz Celja; Tomazič Drago, uradnik iz Slov. Bistrice; Kiev Vladimir iz Ljubljane; Stepec Jože, delavec iz Gor. vasi pri Mirni; Murn Franc, kroj, pomočnik iz St. Jošta; Mihelič Franc, delavec iz Ljubljane; Čapuder Gabriel, študent iz Ljubljane; Habič Viktor, šofer iz Bizovika; Jesenovec Gabriel, zobotehnik iz Vrhnike; Jerman Marjan, delavec iz Ljubljane; Bačnik Marjan, uradniški pripravnik iz Ljubljane.

Vsi so bili obsojeni na smrt razen Not, Maveca, Jermana in Bačnika, ki so jih poslali na prisilno delo, Jesenovec pa so izročili v nadaljnji postopek nekemu »podrobnemu« vojnemu sodišču.

Vojaški tožilec Stante je izrecno poudaril, da ne sodijo teh 24 ljudi kot takih, temveč vse slovensko »reakcijo«, to je ves slovenski narod, ki komunizma neče.

Omenjene uradno priznane komunistične žrte komunističnih zločincev so pripadale raznim bivšim političnim skupinam. Vsi so ljubili svoj narod in so videli v komunizmu največjo narodno nesrečo in sramoto. Partizani so se razbesneli nad temi ubogimi žrtvami v vsej svoji poholni živalski besnosti in orientalsko morilsko hladnokrvnostjo ravno v času, ko so se njihovim ljubljanskim pristašem topila sra iz ljubezni do tistih nesrečnikov, ki so zaradi dokazanega komunističnega udejstvovanja in podpiranja uničevalcev slovenskega ljudstva odšli malo delat na sever.

Slava žrtvam za slovensko stvar, komunizmu pa prezir in boj do uničenja!

† Župnik Anton Hren

Na drugem mestu poročamo, da so komunistični morilci pred morilskim sodiščem na smrt obsodili 16 ujetnikov — junakov, med njimi tri duhovnike. Še poprej pa so ustrelili šest doslej neznanih ljudi, katere so pripeljali iz Ribnice v Kočevje, kakor poroča priča, ki se je bil srečno rešil iz komunističnega pekla v Kočevju. Dozdaj razen treh na smrt obsojenih duhovnikov v Kočevju ni znana še usoda drugih duhovnikov, ki so jih komunisti ujeli in več kot mesec dni v svojih zaporih mučili. Znano je le, da so ubili bogoslovca Alfonza Breznika, ki se je mudil v Škocjanu, dasi je bil doma z Gorenjskega.

Dolgo časa niso nič natančnega vedeli, kaj se je zgodilo z župnikom Antonom Hrenom na Blokah. Zdaj, ko je komunistična morilska tolpa morala pobegniti z Bloka, so ljudje lahko sporočili, da so komunisti bloškega župnika Antona Hrena dne 14. septembra, na dan povišanja Sv. Križa, zverinsko umorili. Umorjeni župnik je bil v mašnika posvečen leta 1927 ter je služboval najprej kot kaplan v Stopičah in na Blokah, kjer je postal tudi župnik. Kot goreč duhovnik je na vso moč skrbel za dušni in telesni blagor svojih župljanov. Zadnji dve leti se je ves prizadeval, da bi rešil svoje ljudi vsake stiske. Tako goreče je pomagal svojim ljudem, da jih je več rešil smrti. Med tistimi, katere je rajni umorjeni župnik rešil smrti, so bili tudi tisti, kateri so ga zdaj obsodili na smrt.

V zadnji številki smo prinesli sporočilo, da je po računih člankarja z »Slovenskem domcu« brezvestni komunizem v dveh letih in pol samo na Dolenjskem in Notranjskem prikladal naš narod škodo treh milijard! Ta škoda je izračunana približno na podlagi dotedanjega stanja in tedanjih pegorilšč ter razvalin. Danes je ta škoda prav gotovo še mnogo večja. PPri vsem tem pa nikakor niso bile in niso mogle biti vstete krvave žrtve, ki so po krivdi teh uničevalcev slovenskega naroda doslej padle ali pa še bodo padle.

Prav bi bilo in pošteno, ko bi se zdaj, ko smo gospodarsko že berači, oglasili vsi tisti vrhovi našega gospodarstva in razumništva, ki so doslej molčali, da bo tudi kratkovidni in zaslepljeni svet to in onstran naših sedanjih meja videl in zvedel vso težo našega narodnega gorja in naše narodne nesreče, ki nam jo je bil naprtil zločinski komunizem. Zdaj mora biti enkrat za vselej konec vsakršnega besedičenja, da gre za našo osvoboditev. Saj se nam morajo po pravici že krave smejati, če verjamemo komunistom, da so oni deželo rešili badoglivskega okupatorja, da bodo pregnali še nemškega, nakar bodo pokazali zobe še Angležu ter se bodo združili s »Kremelskim Jožetom«, kakor komunisti tovariško nazivajo svojega vrhovnega poglavarja Stalina, ki niti Rus ni. Krave bi se nam morale smejati, če bi po vsem tem, kar smo sami doživljali, še kaj verjeli komunistom in njihovi propagandi, pa naj bo še tako hinavsko zvita in svobodoljubno namalana. Zdaj je konec oklevanja in tudi konec slempljenja. Zdaj se začne obračun, ki ga moramo do konca izvesti, če hočemo še veljati kot narod in še kdaj biti vredni svobode!

Roka pravice bo trdo posegla po glavnih krivcih in njihovih pomagačih. No, reči je treba, da imajo vrhovni komunistični poglavarji dober nos za svojo varnost. Ti znajo pravočasno svoje dragocene osebe skriti na varno. Zato pa tem bolj velikodušno v nevarnih trenutkih prepuščajo »vodstvom« trapastim in vaze za ljubljene priisklednikom, katere v ugodnem času vsej javnosti kar z imenom izdajo.

Tako so, kakor smo že poročali, dali natisniti članek s podpisom inženjerja Srncea, ki je mlatil prazno slamo za srp in klavir v njihovem glasilu. Pred kratkim so objavili nalašč imena tistih »sodnikov«, ki so kot poklicni sodniki izrekli sodni

† Franc Casar in Marjan Končan

Tiste dni po polomu badoglivske vojske od komunistične tolpe tam zunaj pri Škofljici nalašč tele na znanega slovenskega katoliškega akademika Franca Casarja, ki se je na motorju vozil v Ljubljano. Njega in njegovega voznika Marjana Končana so komunistični morilci zajeli. Casarja so takoj na mestu ustrelili, ker so ga kot vodilnega člana katoliškega akademikega kluba »Straža« imenovala umorjenega univ. prof. dr. Ehrliha najbolj sovražili. Casarjevo truplo je pokopano na pokopališču v Šmarju. Umorjeni Casar je bil rojen Prekmurec. Tako je ta sin Slovenske krajine prelil svojo kri za vero in domovino, kakor njegov veliki učitelj dr. Lambert Ehrlich. — Marjana Končana pa so zdaj v Kočevju obsodili na smrt, ker je vozil Casarja.

Slava mučenikom!

Smrt škocjanskih junakov

Ko so komunisti po strašnem klanju nazadnje zavzeli grad Turjak, je bilo v njem zajetih več škocjanskih fantov. Osem teh junakov so komunisti ustrelili že v Turjaku, drugih 24 pa so ustrelili z drugimi žrtvami vred v gozdu pri Velikih Laščah. Njim na čelu je padel junaški poveljnik Žuraj.

Očividci poročajo, da so vsi ti junaško in krščansko lepo umrli. Na morišče so korakali dvignjenih glav, glasno moleč vs. rožni v-nec. Preden so jih zadele morilske kroglice, so vsi glasno zmolili še tole prekrasno molitvico, kakor nekako oporo umirajočih junakov:

»Marija — Kraljica Slovencev — daj, da nam zmagajo naši bratje po naši smrti!«

Marija svojih sinov ne bo zapustila neuslišanih,

Pravica kliče k obračunu!

umor nad istimi slovenskimi fanti in možmi, kateri so se borili zoper komunizem. Med temi imeni so javno povedali ime biv. sodnika Kržišnika in odvetnika dr. Stante, medtem ko so svoje stare blane in tovariše navedli s prikritimi imeni. Tudi to je otipljiva in brezvestna igra, ki jo komunizem igra s svojimi koritarskimi privrženci. Pa to nas nič ne briga, kako se ti tovariši drugega obračunajo, marveč nas briga, kako in kdo je vsega tega gorja sokriv. Iz medsebojnega ravnanja med komunisti in priiskledniki naj se uče tisti Slovenci, ki so tudi mislili igrati zaničevanja vredne vloge kakoga Srncea, Kržišnika ali Stante.

Kakor povedano, nas briga obračun, ki mora priti in že prihaja.

Začetek prvega dejanja

Predsednik pokrajinske uprave v Ljubljani, general Rupnik, je izdal odredbo, s katero se zaplenja vse premočilo in nepremično premoženje bivšega bana in jugoslovanskega ministra inž. Dušana Srncea. Njegova krasna vila v Streliški ulici v Ljubljani, ki jo je opitani inženir imenoval »bajto«, je zaplenjena v korist vseh tistih sirot in siromakov, ki so po krivdi komunizma prišli na beraško palico. Za zdaj bodo v tej villi namestili brezdomce, katerim so komunisti nad glavami požgali domove in jim uničili vse premoženje.

Od sra pozdravljamo ta odločni ukrep, ki nam napoveduje, da bo močna roka v tem pravcu nadaljevala svoje delo. Le tako bo v množicah osiromašenih Slovencev vstala zavest, da niso osamljeni in da njihove žrtve niso bile zaman. O, v Ljubljani je še dovolj vil in dovolj bogati, ki je doslej bila komunistom vsa na razpolaganje. Dosti bo še dela in popravila, ne bo mogoče vse, ga popraviti in povrniti, toda nekaj je treba storiti, da bo roka pravice oškodovane brate in rojake podprla, krivce in sokrivce pa po zasluženju udarila.

Tako naj gre naprej!

Komunisti na deželi niso le ropali in požigali. O ne! Saj niso tako neumni! To so prefrigani tlaki, ki so včasih, kadar je kazalo, znali tudi vljudni biti. Pa so prihajali v vas h kmetu, ki je na primer imel lepo pitane vola. Včasih pa takega vola ni bilo v vsej vasi, marveč samo še nekaj

NOVI GROBOVI

V Reggellu je umrl sin glavnega arhivara finančne direkcije v Ljubljani Miloš Lokar. V Dol. Logatecu je odšel v večnost posestnik Jerina Josip. — V Vodicaх so pokopali 78-letnega posestnika Alojzija Grajzerja. — Na Ravniku nad Logatecem je umrl 90-letni posestnik Janez Nagode. — Na Golniku so umrli: Marija Pičman roj. Grasič od Sv. Križa; Franc Rozman iz Retenja; Ignacij Kveder iz istega kraja; Helena Naglič roj. Perko; Veronika Kastigar, Ivan Knaflec, Lojze Dolinar in Juri Balančič. — V Kamniku sta odšla v večnost Pavel Pestotnik in Karolina Zakrajškova.

V Cerkljah so pokopali Stankota Pestra iz Grada ter Cirila in Marijo Podjed iz Dvorja. — V Mariboru je zapustil ta svet trgovec Mihael Lenče. — V St. Vidu nad Ljubljano so djali v grob Valentina Riharja. — V Zagorju ob Savi je odšel v večnost zdravnik dr. Tomo Zarnik. — V Ljubljani so odšli po večno plačilo: mati pokojnega profesorja Ernesta Tomca, 86-letna Terezija Tomec, trgovec Rajko Sušnik, Pance Matilda, spoštovani trgovec in posestnik Josip Marinko, Katarina Vončina roj. Bertonec, Helena Florjancič, Helena Štampihar, Karla Stres roj. Lunderova.

Novi gorenski grobovi. V Kranju sta umrli Ivana Halnerjeva in Andrej Močnik. V Medvodah sta umrli Srečko Trampuš iz Trnovca in Marija Polenšek iz Brezovice. V St. Vidu pri Ljubljani so umrli Martin Snoj iz Tacna, Ana Kavčič roj. Podgoršek, Lojze Smole iz Sv. Martina in Marija Merharjeva roj. Mačkova. V Poljanah so umrli Štefan Zeleznik, Franc Dolinar, Helena Alič, Amalija Vohine, Marijana Demšar roj. Petercel; v Zireh pa so umrli Tomaž Demšar, Sebastijan Tušar, Franc Bogataj, Ivan Kavčič in Marija Polanšek. — Na bojišču v Italiji je padel 25-letni Jože Karlin.

pisom ustrezajoče mrhovišče. Načrte za zidavo primernih poslopij so že izdelali.

d Ko se je peljal s tramvajem iz Celovca proti Vrbskemu jezeru, da bi obiskal sorodnike, je 83-letni M. Rozman odskočil s tramvaja, treščil ob drevo, padel ob kamnito ograjo in obledel s smrtno rano na glavi.

d Zlati delovni jubilej je praznoval te dni v Kranju mestni uslužbenec Štefan Plut.

d 27 novih stanovanjskih hiš bo zgradila v Kranju Družba za stanovanje in naseljevanje nemške delovne fronte na Koroškem »Neue Heimate. Zgrajenih je že 48 stanovanj, ki obsegajo večino štiri sobe, kuhinjo, kopalnico in druge pritlikline.

d Požar je nastal v hlevu kmeta Petra Lenčca v okolici Kranja. Deloma je pogorela tudi hiša. Je precejšnja škoda.

d Nesreča ne počiva. S stroja je padel in se hudo poškodoval 24-letni kurjač Jazbec Iv. v Ljubljani. — Pri padcu si je zlomil v črni vasi na Barju desno nogo mali Boltežar Andrej. — Pri padcu v Vrbljenju na Izansem si je zlomila levoico 64-letna prevzitarica Helena Likovičeva. — V Štepanju vasi se je pri padcu pod voz hudo potolkel 64-letni posestnik France Žitnik. — Neznosni 73-letni Rus Ivan Bogadirjev je v nedeljo popoldne na Marijinem trgu prišel pod tramvaj. Dobil je poškodbe po glavi in životu. — Akademik 21-letni Silvester Martin je cepil v drvarnici dva in se hudo usekal v levo roko. — Posestnikova hčerka 9-letna Franciška Kopačeva je padla s stola in si zlomila desno roko. — V Borovnici je strojniku, 39-letnemu Leopoldu Svetetu krožna žara obrezala prste desne roke. — V Logu pri Brezovici je 4-letni delavec sin Valentin Justin padel s skednja in si zlomil desno nogo. — Desno nogo si je hudo poškodovala posestnikova žena Alojzija Boštjančičeva iz Slivnice pri Zalnji. — Pri padcu si je zlomil desno mali Kajetan Juvančič v Ljubljani.

d Stajarske nezdode. Pri delu si je poškodovala desno roko 42-letna tkalka Margareta Korez iz okolice Maribora. — 44-letni premikalec državnih železnic Rudolf Skok je padel s tenderja na tračnice in si poškodoval levo nogo. — Pri padcu na cesti si je zlomil 52-letni gošec Ivan Pušnik nogo. — 62-letnega Antona Kajdiča iz Gornje Radgone je nabodla krava na levo stran prsi. Vsi ponesrečenci se zdravijo v mariborski bolnišnici.

Kaj je NOVEGA

Zlatomašnik dr. France Ušeničnik

Dne 28. oktobra je obhajal svojo zlato možo psevditski profesor v pokoju, apostolski protonotar in častni kanonik dr. France Ušeničnik. Proemu rektorju zavoda svetega Stanislava, vestnemu spiritalu v bogoslovnem semenišču, učenemu profesorju pastoralke na bogoslovni fakulteti našega psevditskega teološkega učilnice, celotnega redovnega duhovništva, pisatelja odličnih pastoralnih del, vzornemu duhovniku ter neutrudnemu spovedniku, dolgoletnemu sodelavcu pri vodstvu našega katoliškega podjetja, izrazimo ob tem vzvišenem jubileju najiskrenejše čestitke z željo, da bi častiljivega zlatomašnika ohranil Bog te dolgo vrsto let zdravega in močnega v delu in molitvi

d Spremembe v slovenskem časopisju. Z začetkom meseca novembra se je v našem časopisju izvršilo več sprememb. Posledje bosta v Ljubljani izhajala le dva dnevnika, in sicer »Slovenec« ter »Jutro«. Izhajala bosta štirikrat tedensko na štirih straneh, ob četrtih in nedeljah pa na šestih straneh. — »Slovenski dom« bo posledje izhajal kot politični tednik vsako soboto na osmih straneh ter bo posvečen posebni svoji nalogi. — »Domoljub« pa bo prej kot slej izhajal kot ljudski tednik, kakor je izhajal doslej.

d Pogreb dveh vzornih javnih delavcev. V nedeljo 24. oktobra so posebno velike skupine romale k Sv. Križu, kjer so pokopali sestro pok. dr. J. Ev. Kreka, gdč. Cilko Krekovo, ter ravnatelj v pokoju dr. Doklerja. V življenju sta bila oba zgledna in vzorna javna delavca, zato je bil tudi njun pogreb zelo lep in izraz hvalečnosti številnih ljubljancev, ki so jima s svojo prisotnostjo izkazali zadnjo čast. Gosposodi Cilki Krekovi sta spregovorili ravnateljica gospa Sadarjeva, v imenu Eelizabethnega društva pa se je poslovila od pokojnice ga. Remčeva. Vzornemu vzgojitelju dr. Doklerju so ob grobu zapeli učiteljski.

d Poročil se je Janko Korenčan, oddelkovodja klisarne Ljudske tiskarne z Ivanka Gašperlin. Obilo blagoslovljenih let!

d Nove naredbe pristojnih oblasti je priobčilo časopisje pod sledečimi naslovi: Sprememba naredbe o začasni vojni dokladi bivšim jugoslovanskim javnim namestniki — Odločba o imenovanju komisarja likvidatorja za društvo »Sokole« in za »Družbo za upravo Taborac«.

d Kraška trgateg. Na Krasu pričakujejo vinogradniki nekoliko manj vinskega pridelka kakor lani. Lani so bile jagode na grozdih bolj drobne, a bile jih je več, dočim so bile letošnje jagode bolj debele, a grozdi manjši. Vreme za dozorev je bilo v splošnem ugodno. Trgateg so Kraševci opravili v redu in kaže, da bo teran največje letine dober.

d Junačke smrti so padli na vzhodnem bojišču: Jožef Cuder iz Sp. Bele pri Beljaku.

d Mestna občina Ljubljanska je kupila na Posavju primere svet za zdravstvenim pred-

pravičnega obračuna. Na deželi tega ne bo težko izvesti. Pa tudi v Ljubljani se skriva legija takih sokrincev, večjih in manjših, ki morajo takoj na prisilno delo pri obnavljanju naše domovine. Pri tem naj ne bo nobene razlike: ali doktor ali delavec ali študent ali toplotava smrklja s pobarvanimi ustnicami — vsi ti in taki, ki so podpirali OF-arsko rokovanjsko drhal, naj gredo delat, da se bodo naučili, kaj se pravi delati in trpeti. Tisti trgovci in bogatini pa, ki so s svojimi milijoni od vsega početka to skrito tolpo podpirali, naj poleg svojih žuljev na oltar pravice dajo tudi svoje milijone.

Obstanek našega naroda je zdaj na tehtnici. Ob takim zgodovinskem trenutku nikakor ne smemo imeti pomislekov ne na levo ne na desno. Tega nam namreč ne narekuje kaka maševalnost, ki ni krščanska, marveč čut pravičnosti in zavest odgovornosti do svojega naroda, tako preskušene in bitane.

kravice, pri kakih hiši morebiti samo še ena ali dve. Pa je še to šlo z njimi. Pa ne mislite, da s silo, kaj še!

»Oče, povejte, koliko cenite tole svojo žival, mi bi jo radi kupili«

»Eh, saj je ne prodam, ko pa sam potrebujem.«

»Prodati nam morate, ker smo mi posvo-bodilna oblast, ki se borimo za vas, da se vam bo bolje godilo. Koliko hočete za voliča?«

Kmet je vedel, da mora dati in da denarja ne bo videl. Pa je povedal zmerno ceno, da se stovarišene bi ne zameril. Ti pa so bili velikodušni in niso hoteli barantati, češ:

»Kaj, samo tri tisoč zahtevate? Tovariš, to je premalo, mi vam damo štiri tisoč, ker je žival toliko res tudi vredna! Vidite, da smo za vas.«

Mož je bil tudi s tem zadovoljen. Rdeči stovariš je plačal kar z bonom na pet tisoč lir. Ker pa je kupilja bila za 4 tisoč, bon pa za 5 tisoč, je kmet moral še en tisoč lir v gotovini stovarišem izplačati, zraven pa še svojega voliča. In tako je vse šlo k vragu. To so na Dolenjskem in Notranjskem bili vsakdanji dogodki. Nekateri kmetje so se bone kar preč pomotali, drugi pa jih shranili za spomin na te žalostne čase.

Zadnjič je nekdo zapisal, naj bi zdaj oblast poskrbela, da bi najbolj oškodovani slovenski kmetje s temi boni smeli plačevati potrebno blago za svoje izžpane domove v tistih ljubljanskih trgovinah, ki so skozi 2 leti in pol denarno najbolj podpirale komuniste in njihove zločine omogočale. Tudi to spada k obračun!

Obračun raste

Zadnje dni tega meseca so se komunisti začeli zavedati, da bodo klicani na obračun. V Krški dolini so se začeli umikati proti Novemu mestu ter so za seboj požgali, kar so mogli, če so le čas imeli. V Novem mestu so podminirali veliki most čez Krko, da bi tudi tega razdejali, kakor so uničili vso dolenjsko progo. Toda nemške sile so tako naglo pridrvele na Novo mesto, da so se komunisti porazgubili poprej, preden so imeli čas most vreti v zrak. Tako je po zaslugi naglega premikanja nemške vojske ohranjenega vsaj nekaj slovenskega narodnega premoženja.

Strašno razdejavanje so komunisti lameravali storiti v Kočevju. Tukaj so se naglo umaknili pred nemško vojsko, ampak poprej so hoteli požgati vse mesto, vse tovarne in uničiti vse rudniške naprave. Tako bi za dolgo dobo v tem kraju bilo uničeno vse gospodarsko življenje, ljudem pa vzeti sleherni up na kak kosce kruha. Tudi tukaj je nemška vojska rešila velik del narodnega premoženja, ki so ga komunisti hoteli uničiti.

Vse naropano in od kmetov izsiljen oblogo so komunisti vlačili v svoja skrita podzemeljska skrivališča, kjer so ga nagromadili strahotne množice. Samo v Kočevskem Rogu je nemška vojska odkrila osem takih ogromnih skladišč. Upamo, da bo vsaj nekaj tega blaga še rabsnega za stradajoče prebivalce te pokrajine, zlasti za take, ki po nedolžnem trpe pomanjkanje. S tem hočemo reči, da po nedolžnem trpi tisti, ki komunističnih zločinov ni ne odobraval, ne hvalil, ne podpiral, jim ne pomagaj in ne sam izvrševal. Če tak zdaj zaradi komunističnih zločinov pomanjkanje trpi, trpi po nedolžnem. Po pravici pa trpi tisti, ki je vse to gledal in hvalil in sam zraven sodeloval. Tak pa naj le poskusi posledice komunističnega raja na svoji koži in v svojem praznem želodcu.

Zlasti to je potrebno!

V tej zvezi se nam zdí potrebno zlasti eno stvar naglasiti! Vsi tisti, ki so kakor koli hvalili, odobraval in podpirali to zločinsko početje, morajo v sorazmerju s svojo sokrividno tudi pomagati ajati gorje in popravljati ter zdraviti gospodarske rane, ki so nastale zaradi njihovega sodelovanja.

Tam, kjer je nemška vojska napravila red in mir, bo treba kmalu začeti obnavljati razdejane lomačije in gospodarske ter prometne naprave, zobračevalne in kulturne ustanove, ki so bile uničene ali poškodovane. Vse naš narod danes ne premore tole denarja, da bi vse to popravil in locela obnovil. Saj ne gre zgolj za tiste tri izražunane milijarde, marveč še za novo škodo, ki je nastala v zadnjih dneh, ko komunisti za seboj vse ničujajo, kar le morejo.

Marsikak sokrivec njihovega divjanja, bo te lni padel v roke pravice. Če ni prevelik krivec, ga bo morala zadeti vsaj ta kazen za sokrividno nad lastnim narodom, da bo moral s svojim premoženjem in telesnim delom prispevati, da se bodo spet dvignili naši domovi. To je temeljna zahteva

12

Koliko drugih stvari mi je še manjkalo, ki bi jih nujno potreboval. Tako na primer lopata, da bi mogel z njo obdelati zemljo, potem igle, sukanec in še mnogo drugega. Spomnil sem se, da sem v skrinjici, v kateri sem našel zlatnike, videl tudi igle in sukanec. V svoji brezglavosti sem vzel s seboj zlato, ki je bilo zame popolnoma brez koristi in pustil ostalo, ki bi mi zdel tako prav prišlo. Tudi perila nisem imel mnogo. Ker pa je tukaj bilo zelo vroče, sem ga prav lahko pogrešal. Bil sem skoraj brez obleke, zelo pa sem skrbel za snago. Kopal sem se prav pogostokrat.

Moj pregled.

Minilo je skoraj eno leto napornega dela, preden sem bil popolnoma na mestu. Velik del dneva sem uporabljal za lov. Divjačina pa je na otoku bilo malo, zato sem nehalokrat vračal domov brez plena.

Kadar nisem bil na lovu ali nisem imel dela v gospodinjstvu — kajti moral sem vse delo opravljati sam — tedaj sem pisal ali bral. Prebiral sem sveto pismo, neusahljivi vir duhovne hrane, in pisal svoje spomine ter razne stvari, ki so mi prišle na misel. Pisal sem predvsem v svojo zabavo in tolažbo. Nekoč mi je prišlo na misel, da bi sestavil nekak pregled tega, kar sem doživel in sedanega položaja. Sestavil sem si ga na sledeči način:

Slaba stran mojega položaja:

Morje me je vrglo na divji otok; ki je neobljuden, brez živali in skoraj brez plodonosnih rastlin.

Popolnoma ločen od sveta. Moje življenje je bedno in bodočnost temna.

Kot samotar živim ločeno od vseh ljudi, kakor da bi me bil zavrgel Bog in svet.

Nimam niti obleke, niti perila, da bi se mogel dostojno obliči.

Nimam orožja, če bi me napadle divje zveri ali divjaki.

Nikogar nimam poleg sebe, da bi se mogel pogovoriti. Kaj bo, če zbolim?

Dobra stran mojega položaja:

Še živim. Deset mojih ubogih tovarišev pa je pokopanih na dnu morja.

Toda ločil sem se tudi od svojih tovarišev, ko sem bil rešen smrti. Ti isti, ki me je tedaj čudežno rešil, mi bo pomagali tudi v bodoče.

Toda ni mi treba stradati, ker najdem na otoku vsega dovolj za preživljanje in kraj je kar prijeten, kljub svoji slabosti.

Toda obleke niti ne potrebujem, ker je podnebje tako milo in tudi vode imam v izobilju.

Morje me je vrglo na otok, kjer ni niti divjakov, niti divjih zveri. Kaj bi

bilo z menoj, če bi me bilo morje vrglo na afriško obalo?

Dobri Bog pa je v svoji previdnosti tako uredil, da je ladjo razburkano morje vrglo k obali, da sem lahko odnesel z nje vse, kar bom potreboval, dokler ne pride rešitev.

Po tem pregledu sem se nekoliko pomiril, ker sem spoznal, da je moja usoda precej podobna usodi vseh drugih ljudi, da se namreč dobro in zlo v mojem položaju izenačujeta. Ali ni življenje boj? Boriti se torej moramo pogumno, v trdni zavesti, da najvišji poveljnik — Bog — ve za nas, nas vidi, nam pomaga in nas vodi k zmagi.

Kako sem si preuredil dom.

Ko sem se torej spriznehl s svojim položajem ob misli, da bi lahko našel še na hujše in utrdil zaupanje v božjo Previdnost, ki me nikdar ni zapustila, sem začel misliti na to, da bi si uredil bivališče kolikor mogoče udobno.

Opisal sem še svojo novo hišo, ki je bila sestavljena iz malega kotora in naravne votline. Ki jo je obdajala ograja iz dvojne vrste kolov, med katerimi je bila nasuta zemlja. S časom, to se pravi, ko sem že približno pol-druge tude prebival na otoku, sem zgradil iz brun ogradio strehe, ki sem jo potem pokrtil s vejami in travo, tako da sem imel varno zavetišče v deževnih dneh. Šele tedaj sem začel urejati svoje stvari, ki so bile prej nakopičene brez pravega reda. Razvrstil sem jih tako, da bi jih ob potrebi lahko takoj našel. Tako mi je potem ostalo precej časa, da sem si mogel urediti tudi gospodinjstvo in hoditi na sprehod. Sklenil sem tudi, da bom povečal votlino izvedba tega načrta ni bila tako težka, ker je na tej strani hriba kremen bil zelo krhek in sem ga z lahkoto drobil in odkopaval. Naredil sem celo odprtino, ki sem jo uporabljal za vrata, da mi ni bilo treba več plaziti preko ograje s pomočjo lestve, kar seveda ni bilo hogve kako udobno.

Ko sem votlino tako povečal, da je bila kakor velika sobana, sem začel izdelovati še pohištvo, da bi jo opremil. Nisem imel niti mize, niti stola. Do zdaj sem v ta namen uporabljal dva zaboja. Spravil sem se torej na delo in po nekaj dneh sem iz desk, ki sem jih prej uporabil za splav, naredil lepo mizo, seveda še brez predalov.

Nato sem se lotil znova žaganja in zbijanja, ter naredil močan stol, ki pa je strahovito škripal, če sem se vsedel nani ali če sem se na njem premikal. To škripanje pa mi ni bilo neprijetno, kajti ob njem sem čutil, da sem še živ.

Po teh mizarskih umotvorih pa nisem prenehal s delom. Žagal in zbijal sem še naprej ter si naredil nekaj omar, kamor sem spravil svoje stvari. Vhod v votlino sem opremil z vrati. Naredil sem si tudi nekaj skrinjic in se celo lotil rezbarstva. V tem eicer nisem bil nitek umetnik, toda zadovoljil sem samega sebe in to je bilo dovolj.

Mizarsko delo mi je bilo zelo všeč in spoznal sem, da je tudi zelo zdrav

poklic, ker se pri tem delu zgibljejo mišice celega telesa. Če bi kdaj imel otroke, bi želel, da se oprimejo tega dela v najnežnejših letih. Kam pa sem začel? Vrniti se moram k svoji hišici.

Votlina, opremljena s mizo, stolom, omarami ob stenah in obešalniki, kjer so visele puške, je napravljala kar dober vtis. Ves bležen sem užival ob pogledu nanjo, bolj kot milijonar, ki si da od drugih zgraditi razkošno palačo.

Moj dnevnik.

Ko sem si vse tako lepo uredil in sem se dobro počutil v svojem domu, se mi je vzbudila želja, da bi postal pisatelj. Res? Takoj bom stvar pojasnil. Vzbudila se mi je nemreč želja, da bi pisal o svojem življenju, zato sem začel sestavljati dnevnik, kamor sem zapisal vse, kar se mi je pomembnega pripetilo, ali se je vsaj meni zdelo pomembno. Žal pa mi je kmalu zmanjkalo črnih in nisem mogel več nadaljevati. Prepričan vam to, kar sem napisal, čeprav sem vam mnogo stvari že povedal.

30. septembra 1659. Jaz, ubogi Robinson Crusoe bi bil skoraj utonil, če bi me morje ne bilo vrglo na ta otok, ki sem ga imenoval otok obupa. Moji tovariši so vsi utonili.

Ostali del dneva sem preživel v veliki žalosti in sem mislil samo na svoj obupni položaj. Bil sem brez hrane, brez obleke, brez doma, brez orožja in nisem vedel, kje naj iščem zavetišče. Videl sem pred seboj strano smrt; prepričan sem bil, da bom moral umreti od lakote, če me ne raztrga divje zveri ali pa me ne ubijejo divjaki. Ko se je zmračilo, sem iz strahu splezal na neko drevo in prebil na njem vso noč. Spal sem, čeprav je deževalo.

1. oktobra. Zjutraj sem v svoje veliko začudenje opazil, da so valovi dvignili našo ladjo iz peska in jo vrgli na obalo...

3. novembra. Na lovu sem ustrelil dve raci, ki sta bili zelo okusni. Tako odlične jedi še nisem do takrat poskusil.

4. novembra. Določil sem si dnevni red za delo, ki naj ga vsak dan izvršim. Zjutraj: Če ne dežuje, grem za dve ali tri ure na lov. Ob 11 pišem, nato je kosilo. Po kosilu grem počivati, ker zaradi velike vročine ne morem delati. Ko mine najhujša vročina, se zopet spravim na delo.

5. novembra. Na lovu sem ustrelil divjo mačko, ki je imela zelo mehko dlako. Odr sem jo in spravil kožo, kakor sem naredil tudi z drugimi živalmi, ki se mi jih je posrečilo ujeti. Ko sem se vrnil k obali, sem videl mnogo vodnih ptic, ki jih še nisem poznal. Začudil sem se in prestrašil, ko sem zagledal več tujencev. Gledal sem jih, oni pa so upirali vame svoje drobne in razumne oči. A kmalu so izginili pod vodo.

18. novembra. Ko sem se sprehajal po gozdu, sem odkril drevo, ki ima silno trd les in ki ga prav zato

v Braziliji imenujejo železno drevo. Z velikim naporom sem odsekaval vej in jo odnesel domov.

Od 19. do 22. novembra. Z vztrajnim trudom se mi je posrečilo, da sem iz veje tistega drevesa naredil lopato, ki je bila po obliki zelo podobna angleškim lopatom Seveda je ne bom mogel uporabljati tako dolgo, kot če bi bila železna. Vendar pa je bila porabna tako dolgo, da sem si z njo pripravljal majhno njivo.

Prišlo mi je na misel, da bi si naredil samokolnico, kakršno uporabljajo zidarji. Za izdelavo samokolnice se nisem tako trudil, kakor za lopato, ker sem jo naredil iz navadnega lesa. Kljub temu pa sem moral delati cela štiri dni. Najtežje je bilo narediti kolo; a končno se mi je tudi to posrečilo. Seveda je bilo kolo iz celega lesa in ne popolnoma okroglo. Samokolnica pa je imela še to posebnost, da je strahovito škripala, kadar sem vozil z njo. To škripanje se mi je zdelo kot pesem delf. Živali na otoku pa so si morda mislile: Kakšno žival pa je to, ki ima tako čuden glas?... — — —

10. decembra. Del strehe se mi je porušil. Prestrašil sem se, ker sem mislil, da bom ostal pod ruševinami. Če bi bil na mestu mrtve, bi še ne bilo najhujše. Kaj pa, če bi ostal pokopan pod ruševinami na pol živ in bi zaman klical na pomoč? Počast bi umiral od lakote, v strašnem trpljenju... Kar groza me je bilo ob tej misli. Ko pa sem stvar bolje premislil, sem si dejal: Kako sem nespametel, da se vznemirjam zaradi nezgode, ki bi se eicer lahko zgodila, a ki se ne. Bolje je, da se zahvalim Bogu, ki mi je jasno pokazal, da me varuje. Tako sem tudi storil. Mnogo sem se moral truditi, da sem zopet popravil streho. Toda izkušnja me je izučila, da sem jo zgradil mnogo trdnjeje...

24. decembra. Ves dan in vso noč je deževalo, zato nisem odšel iz hiše.

25. decembra. Še vedno dežuje. Ne dolgočasi se, ker delam.

26. decembra. Dež je prenehal. Zemlja in zraka sta se osvežila, tako da mnogo lažje diham.

27. decembra. Ustrelil sem kozla, drugega sem ranil v nogo, ubitega sem naložil na ramo in ga odnesel domov. Drugega sem na vrvi vlekel za seboj. Pozneje nisem imel poguma, da bi ga ubil. Naravnal sem mu ranjeno nogo in mu jo pritrdil med dve deščici.

Opmo. Kozlu je ranjena noga ozdravela. V tem času pa se mi je tako privadil, da me ni hotel več zapustiti. Odhajal je na pašo, a kakor hitro sem ga poklical, je prihitel k meni, mi lizal roke in meketal. V sar moti sem se naučil ljubiti živali. Kozlička sem dal ime Bebe. Postal je moj zvesti tovariš. Seveda zaradi tega nisem zapostavljal niti psa, niti mačke, ki so mi nadomestile mojo družino.

Od 28. do 31. decembra. Kako je vroč! Niti dihati ne morem. Zdi se mi, da se bom zadušil celo v votlini. Šele proti večeru sem odel na lov, da si preskrbim večerjo.

1. januarja 1660. Še vedno je silno vroče. Šel sem na lov še navsezgodaj, pa nisem ujel ničesar. Zvečer sem začel v neko dolinico, kjer še nisem bil nikoli. Zagledal sem veliko čredo divjih koz. A komaj so zasutle moje bližino, so se razbežale. Ostal sem z dolgim nosom.

Povedal sem že, da sem ob lepem vremenu odhajal vsak dan v gozd, kjer sem vedno odkril kaj koristnega. (Dalje prihodijo.)

Ob 60 letnici dr. Ivana Preglja

Njegov rojstni kraj — Sv. Lucija ob Soči

Zajezeno jezero Idrijce pri Sv. Luciji.

Dr. Ivan Pregelj.

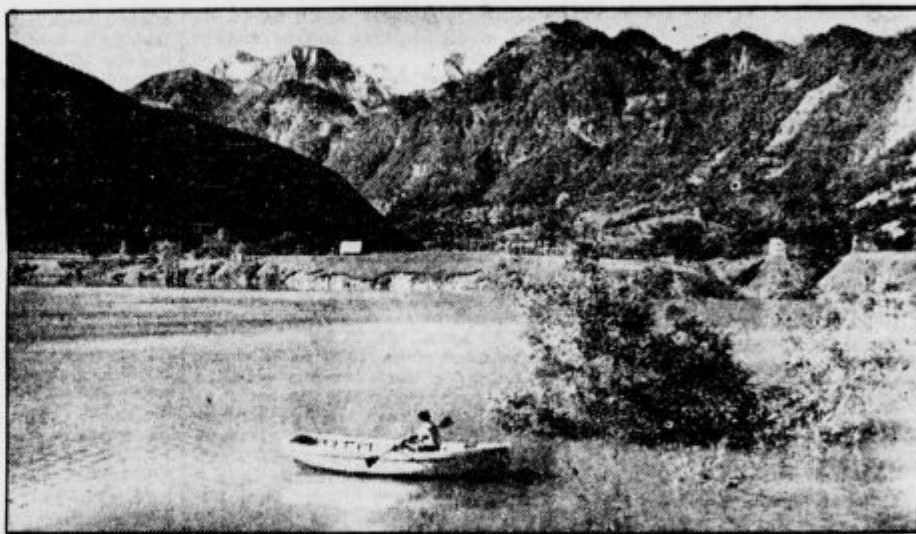
Imenu Katoliškega tiskovnega društva slavljenec naznanil sklep odbora za jubilej, da se nadaljuje izdajanje njegovih zbranih spisov.

Dr. Ivanu Preglju, odličnemu slovenskemu oblikovalcu slovenske besede in duha, daj Bog še mnogo blagoslovljenih let!

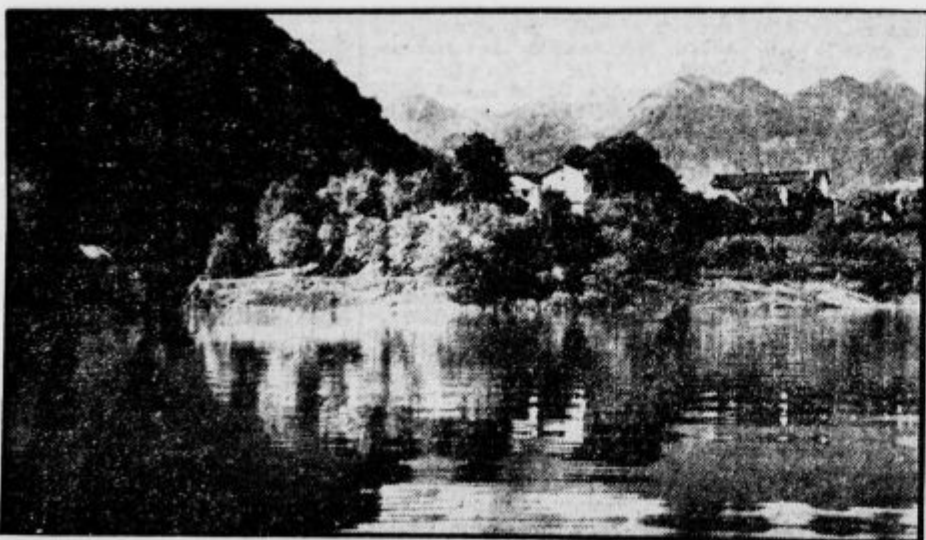
Te dni je slavil šestdesetletnico rojstva eden največjih slovenskih romanopiscev in slovenskih katoliških pisateljev profesor dr. Ivan Pregelj. Rodil se je 27. oktobra 1883 pri Sv. Luciji ob Soči ali — kakor Tolminci pravijo: Sv. Lucija na Mostu. Pregelj je zrastle iz prepričanja, da more velika slovenska umetnost pognati samo iz slovenskega duha in da more biti za tujca in široki svet samo to zanimivo, kar je izrazito naše, slovensko in verno. Zato se je ves poglobil v vse slovenske dobe ter še posebej v tla svojega tolminstva, ki mu je postalo enak pojem za pristno slovenstvo. Pisatelj dr. Pregelj se je v svojih spisih pokazal kot največji v prikazovanju slovenske zemlje, slovenskega človeka in Boga nad njim.

Skromna, a zato tem bolj prisrčna je bila proslava Pregljeve 60. letnice rojstnega jubileja v Ljubljani. Naj omenimo v prvi vrsti pokrajinskega predsednika generala Rupnika, ki je v vznešenih besedah zaslužnemu pisatelju iskreno čestital in mu obenem izročil dekret o častni dojemrtini dokladi k plači oziroma pokojnini v znesku 1000 lir mesečno. Ob tej priliki sta jubilaranta počastila tudi predsednik Akademije dr. Vidmar in v imenu slovenskega vseh učilišč rektor dr. Kos.

V zaključenem krogu so se Pregljeve šestdesetletnice s prisrčnimi tovariškimi nagovori vezane in nevezane oblike spominjali »domin«vetov-e. Glavni ravnatelj g. Jožef Košiček pa je v

Zajezeno jezero Soče pri Sv. Luciji. V ozadju Krn. Pod Krnom leži Vršno, rojstni kraj pesnika Simona Gregorčiča in Libušno, kjer je Gregorčič pokopan.

Umetno jezero. Kraj, kjer se stekata Soča in Idrijca. V ozadju Migovec in Skrbina.

Pogled na del kraja Sv. Lucija ob Soči.

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

In v pismu do Rimljanov je svetoval spreobrnjenec iz poganstva, da se zdrže jedi, nad katerimi bi se spotikali judovski kristjani: »Če se namreč tvoj brat zaradi kake jedi žalosti, ne ravnaj več po ljubezni. Nikar s svojo jedjo ne pogubljaj njega, ki je za njega Kristus umrl.«

Pavel je torej pričakoval s vedrim mirom štirih mož, ki naj jih popelje v tempelj, da položijo obljubo po nazirejski postavi.

»Na dan ko se izpolni čas njegovega nazirejstva,« je bilo pisano v Postavi, »nazirejca pripeljejo k vhodu v šotor zaveze, kjer daruje daritev Večnemu, moško jagne manj kot enoletno, brez napake kot žgavno daritev in ovco enoletnico brez napake kot daritev za greh in enega ovna brez napake kot pravno daritev. Daroval bo samo eno košaro nekvašenega kruha, pogačo iz prve moke, namazano z oljem, in prepečenec brez kvasa, namazan z oljem z darom moke in pijačo.«

Strošek za to daritev ni bil majhen, zaradi podražitve živeža, ki je nastopila pri zadnji lakoti in je bila zlasti občutna v Jeruzalemu, osobito ob času velikih romanj.

Med čakanjem je Odrašenikov bratranec pripovedoval apostolu narodov dogodke zadnjih let; le malo Judov se je spreobrnilo; občina se je utrdila in Jakob je še upal na spreobrnjenje vseh Judov; upal je proti vsakemu upanju, toda bil je Jud od rojstva, ljubil je svoje ljudstvo in prijetno je bilo zibati se v teh predstavah. Misli je, da se bo nekega dne povrnil izgubljeni sin v očetno hišo in Izrael se bo spreobrnil; vedel je, da se bo to uresničilo pred drugim prihodom Gospodovim. Ker ni vedel časa drugega prihoda — Jezus ga ni hotel označiti — je mislil, da ni več daleč in je zato upal, da je tudi spreobrnjenje Judov zelo blizu.

Štirje možje bodo veseli, da jim je Jakob tako hitro dobil botra in da bo ta apostol Pavel. Oni sicer niso bili dotlej njegovi ljubitelji, videli so v njem velikega nasprotnika Postave. Zdal pa, ko se je hotel on očistiti skupno z njimi, so postali drugih misli, mu spoštljivo poljubljali roko in ga ponižno prosili oprosteja, ker so si drznili dvomiti o njem.

On jih vpraša:

»Kdaj poteče vaša obljuba?»

»Moja, prvi dan v tednu,« odgovori Baruh.

Prvi dan v tednu je bila nedelja. Joelova obljuba je potekla v torek, Stefanova v sredo in Tercova v petek.

»Se bom pač moral očistiti štirikrat in se vračati v tempelj do petika,« vdano pripomni Pavel.

»Gospod Jezus tako hoče; vsi bodo prišli do spoznanja, da nisi nasproten Postavi,« ga bodri Jakob.

Pavel se poda s štirimi možmi v svetišče. Prehodili so Sionsko četrt, prišli do tempeljskega obzidja in vstopili v znanje dvorišče, kjer so bili številni romarji, ki niso dobili mesta v notranjem dvorišču.

Nekateri so molili, drugi so pa hodili okrog iz radovednosti. Ni manjkalo tudi poganov. Jeruzalem je bil za poga na mesto dolgočasja in otožnosti; mesto brez gledališč, javnih kopališč, iger in trgov. Niti enega kraja ni bilo, kjer bi si preganjal čas. Leni so se torej podali na zunanje dvorišče templja, kjer so lahko izvedeli kako novico od romarjev. Ti so bili sicer Judje, pa so dospeli iz daljnih mest, iz Rima, Antiohije, Aleksandrije, Korinta in so prinašali najnovejše novice iz teh krajev; Judje iz diaspe niso bili tako strogi kakor ti v Judeji. Navajeni občevati s pagani, med katerimi so živeli, so radi vljudno odgovarjali na vljudna vprašanja.

Ni manjkalo tolmačev, potujočih prodajalcev in menjalcev, ki so spremenili dvorišče v javno sejmšče.

Iz notranjega dvorišča je bilo slišati petje duhovnikov; duh po mesu darovanih živali je napolnjeval ozračje, in smrad po osmojenem je neprijetno ščegetal.

¹ Rim. 14. 15.

Pavel je bil navajen takih prizorov; vedel je, da se v templju le malo moli; Učenik se je večkrat razjezil in nagnal skrunilce z blcem, spletenim iz vrvi.

Z nazirejci se ni podal v notranje dvorišče, marveč je šel skozi vrata, ki so bila nadzorovana od straže — zaprta pod smrtno kaznijo za neobrezance — stopil naravnost v prostore, določene za očiščenje.

Zaman je potikal na dvoje vrat. — Šele tretja so se odprla in belo oblečen duhovnik se je prikazal na pragu.

»Naznanjam štiri nazirejce, da položijo svojo obljubo. Jaz jim bom za botra in se bom z njimi očistil.«

»Ali bodo darovali popolno daritev?« poblepno vpraša duhovnik.

»Da, in bodo prinesli miloščino na kraju posebnih daritev, kakor ukazuje Postava.«

»Ti se boš očistil z njimi, si rekel.«

»Kot boter bom daroval samo svoj dar.«

»Štirje na en dan?»

»Na štiri različne dni.«

»Samo da ne bo jutri.«

»Jutri ne. Ali hočeš zapisati imena?»

»Zadostuje mi prvi. Kdaj bo prišel?»

»Prvi dan v tednu.«

Svečenik je pogledal srebrno tablico, prevlečeno z voskom, kjer so bili vtisnjeni nekateri znaki z držalom.

»Da, le nekaj je priglašeni. Pridite okrog treh in čakajte na vrstni red očiščenja. Kateri od vas je prvi?»

»Baruh.«

»Odkod prihajaš?»

»Iz Hebrona.«

»Prvi dan po Binkošti. Ob treh torej,« pravi svečenik.

»Ali moramo vsi priti?»

»Naj pridejo tudi drugi, da se domenimo za dan in uro. Danes nimam časa. Ti, Baruh, privedi živali in prinesi darove. Beri 4. knjigo Mozeza (Numeri),« priporoči svečenik in zapre vrata.

»Ali hočete ostati v templju?« vpraša Pavel svoje varovance.

»Da.«

Potem se vidimo drevi ali jutri pri lomljenju kruha; vsakogar se bo Gospodov dan praznoval v Jakobovi hiši.«

Štirje nazirejci so odšli v notranje dvorišče. Pavel pa je odšel čez judovsko, da odide iz templja in se vrne k gostitelju.

Neomazano je šel skozi množico.

Nihče ga ni spoznal. Preteklo je že štirindvajset let, odkar je stari preganalec krščanskega imena stalno zapustil Jeruzalem in od tedaj se je vrnil samo trikrat in še tedaj le za kratek čas; zato ni noben Jud več prepoznal starega, bolehnega in zasovraženežnega apostola. Ako bi ga bili spoznali, bi ga ne bili pustili mirno hoditi po mestu.

Prišel je k gostitelju že malo popoldne.

8. poglavje.

Ozejeva nestrpnost.

Ozej ni bil vedno farizej. V začetku je sledil saducejskemu toku, ki je očaral zlasti izobraženo in elegantno mladino. Stranka saducejev je bila stranka izobražencev, ki so hoteli in znali živeti.

Kdor je sledil temu toku, ni nehal biti Jud; prizadeval si je, da je bil ponosen na svojo vero in svojo narodnost. Preziral je druge narode in pričakoval Mesija — vladarja, ki bo priboril judovskemu ljudstvu oblast nad svetom; in kdor ni mogel priti do zaželjene oblasti, se je hotel pririniti v ospredje z zlatom in bankami. Med tem pa se je farizej vdal mučni strožnosti izpolnjevanja Postave, bil je vedno omahljiv in nikoli gotov; nikoli ni bil popolnoma v skladu s svojo vestjo; povsod je videl zakonske predpise, ki jih mora izpolniti in mislil, da je ali da bo postal postavno nečist; bil je vedno preobložen in se vedno bal, da ni zadosti čist; saducej pa ni imel tovrstnih pomislekov. Ni verjel v prihodnje živ-

ljenje, ako je pa že verjel, se ni brigal za to življenje tu na zemlji je tako kratko; vemo, kdaj smo ga začeli, ne vemo pa, kdaj se bo končalo; veselimo se! Čeprav se ni ponižal do nizkega in grobega poganškega epikurejstva, vendar se je zelo poniževal in si ni delal nobenih očitkov, ako je prestopal in prelamljal Postavo tudi v zelo svetih naredbah. Politično se je prilagajal Rimljanom; dobro se je znašel v veliki, močni in mogočni državi, ki mu je zagotavljala mir v njegovem poslovanju, pri trgovini, pri bankah in mu ni omejevala trgovati samo z notranjim svetom, marveč ga tudi izkoriščati. Tudi saduceji so se pitoževali nad rimskimi oskrbniki, kadar so zlorabljali svojo oblast; v splošnem so bili pa mirni podložniki, na katere so se gospodarji lahko zanesli. Držali so se legalnih verskih obredov in so obiskovali tempelj, toda bolj zato, ker je bila to taka šega, kakor pa iz notranjega verskega prepričanja; in v kolikor so se končno hoteli obdržati na oblasti, ohraniti si duhovništvo, kar jim je prinašalo velike koristi in veliko večino v sinedriju; vdajali so se zabavam, ki so se jih prebrisanost izmislili. Živeli so skoraj pogansko. Zato so imeli strah pred farizeji, ki so se kar dvomili, ali ti še sploh spadajo med božje ljudstvo in so jih vedno napadali. Ni bilo več mogoče soglasje med tema stranakama.

Saduceji so bili brezbržni v verskih zadevah; niso se ukvarjali z velikimi vprašanji, ki so vznemirjala judovsko dušo in zato so se le malokateri spreobrnil h krščanstvu. Držali so se samo še Mojzesove vere, kot velike vere, ki je združevala lude v Palestini z onimi v diaspori, ki so bili že pozabili jezik svojih dragih, so več niso oblačili po palestinskih šegi in so se obdali s tujimi nošami. Brez skupne vere, ki je združevala zunanje Jude s palestinskimi, bi se bili ti izgubili in odhod izraelcev med poganke narode bi jih bil zelo zmanjšal. Zato so sovražili porajajoče se krščanstvo skoraj z isto besnostjo, kakor so ga sovražili farizeji, razen tega, da to sovražstvo ni bilo versko, marveč le narodnostno; farizeji so sovražili krščanstvo, ker je bilo, kakor so oni mislili, v popolnem nasprotju s Postavo, in ker jih je krščanstvo napravljalo krivoverce in odpadnike od vere očetov, le da so ostali Judje po krvi; saduceji pa so ga sovražili, ker je bilo pogubno za narodnost; kdor je postal kristjan, je več ali manj ohranil izraelsko vero, pač pa se je raznarodil, nehal biti Jud in se prilagajal poganom. Oni so videli in ne morajo napočeno, v krščanstvu veliko nevarnost za obstoj judovstva kot narodnosti. Zato sta bili ti dve stranki, tako mogočni v judovstvu, nepremostljivo razdeljeni, združevalo ju je le sovražstvo proti porajajočemu se krščanstvu in proti Pavlu, velikemu strašilu tako enim kot drugim, ker je s tem, ko je izjavil, da so odpravljene zunanosti Postave, razburil duhove farizejev, strogih vršilcev Postave, in od tujih spreobrnencev iz obreze skupnosti judovskega ljudstva.

V zadnjih tednih je sovražstvo, ki je ločilo farizeje od saducejev, še naraslo. Razpravljali so o dogini vstajenja mesa; farizeji so povsod govorili in napravljali veliko dnevno vprašanje: saduceji pa prepričani, da se to izkorišča z namenom, da bi jih odujili od ljudstva in odstranili iz služb, ki so jih onarjavljali, so jih poljubili. Povsod se je razpravljalo, v templju in izven templja. Duhovi so bili zaostreni. Kadar so se sešli dva ali trije Judje, je bilo več kot gotovo, da bodo razpravljali o vstajenju mrtvih in razprave so se večkrat sprevrgle v velike izgrede, kjer je prevladovala pest, brci in klofute, vse prei kot vzpodbudni pokloni, ki so padali po licih ali po hrbtih...

Ozej se je bil spreobrnil k farizejstvu kak teden prej in na prav poseben način.

Preživel je zelo burno mladost. Samo ena stvar ga je obvarovala poloma, ljubezen do izraelske deklice, ki je vzbudila v njem velika čustva, vendar zadosti nežna, plemenita in čista bolj kot pri drugih, ki so bile vnele njegovo srce v ljubezni.

Bila je hčerka saduceja, celo njegovega glavarja. Zadenost razlog, da bi se ponašal, da je tudi sam saducej.

¹ Pogansko naziranje, imenovano po Epikuru, ki je dovoljevalo vsako uživanje.

(Dalje prihodnjik)

Kmečki dom

Poljske opekarne

Ing. Zupce Franjo.
(Dalje.)

Izdelava strešne opeke.

Opečni strešnik je najbolje sredstvo za kritje streh. Uporabljajo ga že od najstarejših časov in bo ostal v uporabi tudi še v bodočnosti. Strešna opeka obdrži popolnoma neizpremenjeno obliko, je nepropustna, varna pred ognjem in traja dolga desetletja.

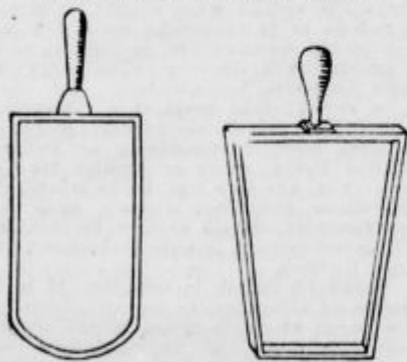
Človeškemu očesu zelo prijačo rdeče strehe; pogled na vasico z rdečimi strehami, obdano z zelenjem, je naravno očarljiv. Zato bi bilo želeli, da bi v poljskih opekarne izdelovali tudi strešno opeko; naše vasice bi tako na ceneni način prišle do streh, kritih z opeko.

Za vzorec služi oblika bobrovec, ker ga lahko oblikujemo brez posebnih strojev. Bobrovec je že starodaven strešnik, povsod dobro znan in preizkušen. Streha je povsod dva do trikrat pokrita, zaradi tega precej težka in zahteva močno ostrežje. Vendar je popolnoma nepropustna za padavine. Zaradi tega jo smatrajo za najpopolnejšo in najlepšo streho.

Priprava ilovice in oblikovanje strešne opeke.

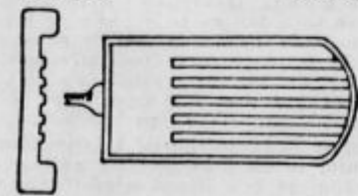
Za strešno opeko ni dobra vsaka ilovica, kajti strešna opeka mora biti mnogo odpornejša za vremenske nepravilnosti kot navadna opeka. Poleg tega mora biti popolnoma nepropustna za vodo. Te lastnosti dosežemo z izbiro boljše ilovice. Njena obdelava je slična kot pri zidni opeki, le da mora biti še skrbnejša, to je, ilovico po potrebi izplakujemo na že omenjeni način in jo še skrbneje gnetemo z nogami. Obdelane ilovice ne smemo pustiti ležati na prostem, temveč jo moramo spraviti v ilovnate jame, kjer jo še nekaj dni močimo, da ji zvečamo gnetljivost. Ilovnate jame morajo biti pokrite.

Kalup za izdelavo strešne opeke.

Sl. 8.
Kalup za
bobrovec.

Sl. 11.
Kalup za
slemenjak.

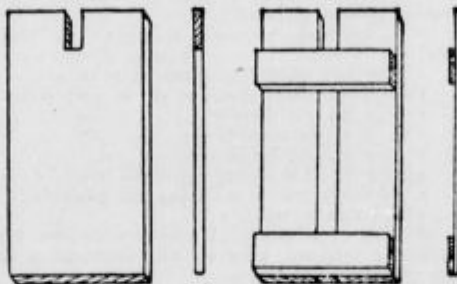

Sl. 10.

Strešno opeko oblikujemo v železnih kalupih brez dna (slika 8). Pri polnjenju položimo kalup na desčico, ki ima temu primerno velikost. Kalup mora biti vedno očiščen, podložno desčico pa pred uporabo narahlo posujemo s peskom. Pri izdelavi strešne opeke kepe ilovice ne pavaljamo v pesku, ampak jo takoj položimo v kalup na tistem koncu, kjer je ročaj, in jo razegnemo z obema rokama proti zaokroženemu koncu kalupa. Za oblikovanje nosu pustimo na zgornjem koncu kalupa v vsej

širini toliko ilovice, kot je rabimo za oblikovanje nosu. Z lesenim nožem nato posnamemo ilovico po vsej zgornji ploskvi, z izjemo 5 cm širokega pasu ob zgornjem robu kalupa, katerega smo pustili za oblikovanje nosu. Z obema palcema nato zgnemo in oblikujemo na sredi tega pasu nos, odvisno ilovico pa posnamemo z nožem na levo in desno. Za to delo je potrebno že nekoliko spretnosti. Ko je opeka v kalupu izgotovljena, vzamemo sušilno desčico, jo posujemo s peskom in položimo na kalup tako, da pride nos opeke točno v sredino izreza v desčici (glej sliko 9).

Sušilne desčice za strešno opeko.

Sl. 9.

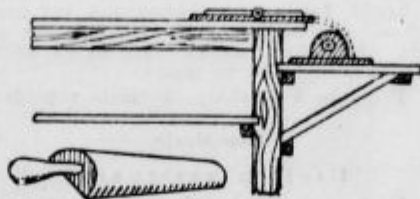
Sl. 14.

Izrezi na desčicah morajo biti precej ozki, da se nos ne razvleče in ne odpade. Ne smemo pa napraviti prevelikega nosu, ker bi se zagostil v izrezu desčice in bi ga pri snemanju odrgali.

Ko smo sušilno desčico pravilno položili na kalup z opeko, vse skupaj obrnemo in spodnjo desčico odvezemo. Nato opeko na zgornji strani nekoliko zmočimo in jo z vzorčasto lopatico (slika 10) iz trdega lesa zgladimo, da ji napravimo vodne žlebove. Glajenje z lopatico začnemo šele 10 cm pod zgornjim robom. Žlebovi namreč ne smejo potekati po vsej dolžini opeke, ker sicer ne bi čez njo položena opeka popolnoma zaprla strehe in bi skozi te špranje veter prinašal sneg in dež na podstrešje. Ko je oblikovanje gotovo, kalup odvezemo, opeko pa nesemo na desčici v sušilno lopo.

Oblikovanje slemenjakov.

Tudi za izdelavo slemenjakov mora biti ilovica kar najbolj skrbno pripravljena. Oblikovanje se vrši v železnem kalupu (glej sliko 11) tako, kot pri strešni opeki in sicer z nosom ali brez njega.

Sl. 12. Priprave za izdelavo slemenjakov.

K mizi za oblikovanje slemenjakov moramo pritrčiti nekoliko nižjo mizico kot kaže slika 12. Na višji mizi obdelamo ilovico s pomočjo kalupa za slemenjake (glej sliko 12) na desčici, posuti s peskom. To v obliki četverkotne plošče obdelano ilovico podrsnemo na nižjo mizico na lesni žlebat kalup (slika 13). Paziti moramo, da ilovnata plošča ne obideži na kalupu poševno in da se dotika povsod z zapognjenimi robovi sušilne deske. Ko smo ilovnato ploščo na kalupu pravilno namestili, jo še nekoliko zmočimo in zgladimo. Nato izvlečemo lesni žlebat kalup, opeko pa nesemo na desčici (slika 14) v sušilno lopo.

Sušilni oder za slemenjake mora imeti police iz letev, ki so vsaj po 20 cm druga nad drugo, dočim za strešno opeko zadošča višina 12 cm.

(Nadaljevanje prihodnjik.)

Okrog sosedov

S Pomembna seja doglavlanskega sveta. Pred kratki je bila v glavnem ustaškemu stanu seja doglavlanskega sveta z najvišjimi činitelji ustaškega pokreta. Na njej je PoglavlNIK imel govor o sodobnih notranje-političnih vprašanjih s posebnim ozirom na njegova pričakovanja, da se pri delu obremenje in zgradnje države zberejo tudi vidnejši politični in javni delavci, ki so doslej stali ob strani državnega življenja.

S V zagrebški nadškofiji so padli kot žrtve komunistov: Anton Irgolič, župnik v Farkašiću. Pokojni župnik Irgolič je bil osebni in politični prijatelj dr. Vladka Mačka. Slovenska javnost se še spominja političnega sestanka, ki je bil pri njem leta 1937, ko je bil podpisan sporazum med Hrvatsko seljaško stranko in srbskimi opozicijskimi strankami. Nadalje so bili ubiti: Ivan Džurčić, župnik v Donjoj Kupčini, Josip Martinac v Voćinu in o. Sidonij Solc, frančiskan v Našicah ter Matija pl. Zigrovič. O Zigroviču poroča »Katholiki List«, uradno glasilo zagrebške nadškofije, da so ga komunisti zverinsko mučili. Več duhovnikov je bilo pobitih tudi v senjsko-modruški škofiji. Med drugimi Ladislav Šporer, Simon Karaman Mirko Bašić, Marijan Radojković, Josip Čulin, o. fra Dariašlav Ivanković, Ivan Čundič, Josip Breenović, Fane Bobić in Stjepan Vlahović. V šibenški škofiji so padli kot žrtve komunistov o. Pavao Silov, o. Jozo Borković, Ivan Kranjc, Srećko Lovrečić in Ivan Manzoni. V vrhbosanski nadškofiji so bili ubiti Jakov Barišić, župnik v Gradačcu, o. Julijan Jurković, frančiskan v Rumi. Ubit je bil tudi župnik Kaurinović v Prijedorju. Komunisti niso priznali niti redovnicam in njihovim samostanom. Tako so na predvečer 11. decembra 1942 prihrumeli nad Pale ter napadli samostan Hčeri Božje Ljubavi, ga najprej popolnoma izropali, nato pa zažgali. V tem samostanu je imela veliki teden leta 1941 svoj sedež bivša jugoslovska vlada pred svojim begom v Nikšić in dalje v inozemstvo. Sestre, ki so bile v samostanu, so komunisti odpejali s seboj ter jih potem pobili. Med njimi je bila tudi Slovenka Antonija Fabjan, ki je bila ubita v Gorazdu.

Do 35.000 rodbin je zaposlenih v južni Hrvatski s pridelovanjem tobaka. Letošnjia tobakov žetev bo okrog 100 vagonov večja od lanske. Po kakovosti je hrvatski tobak dober, zlasti zgodnji.

Kaj nam obeta november

Letos nam je vreme prizaneslo. Suša traja že od srede julija vse skozi čez oktober do novembra. Vsak pa rad vpraša ali bo november še v znamenju suhega in toplega vremena? Na to vprašanje dobimo odgovor, ako bomo znali pravilno razložiti vremenski mehanizem, ki je povzročil omenjeno sušo. Stvar je v tem, da delujejo v ozračju za račun le one sončne sile, ki dospajo do zemeljske oble in se tam obdrže. Tropski deli dobivajo več sončne toplote kot naši kraji in tem bolj kot polarno področje. Zato ima tropski zrak več sončne energije v zvezi s čimer so tamkajšnji vremenski dogodki zelo izraziti in močni. Sončna energija se tam izločuje v obliki močnih neviht, nalivov in katastrofalnih viharjev. Tudi v naših krajih in enako v polarnih je odvisno vreme od množine one sončne energije, katere se nevidno nahaja v zraku in v zemeljski površini. Če ima zrak preveč te energije z ozirom na ostale dele sosedne okolice, potem se ta izločuje in to so področja slabega vremena, kakšnega n. pr. imamo letos, je posledica izčrpanosti tropskih zračnih mas, ki so potrošili preveč svoje energije v tropih v obliki preveč močnega deževja. V naših krajih pa te zračne mase imajo še dovolj toplote, toda nimajo moči za nadaljnji razvoj vremena. Principielno bi se dalo matematično preračunati za vsak dan meseca novembra, na podlagi množine sončne energije v zraku in v zemeljski površini bodoče vreme, toda to nam onemogoča vojna doba. Zato se zadovoljimo le s kratkim pregledom, ki se nam obeta v novembru. Usoda meseca novembra se bo odločila med 3. in 5. novembrom. Kakšna bo vremenska sprememba v tem razdobju, takšno bo splošno vreme novembra. Okoli 12. novembra smemo pričakovati prve resni udarec zime. Okoli 13. novembra zopet bo preživelo vreme novo krilo. Okoli 27. novembra pa je na vidiku ponovni in že pravi vpad zimskega vremena.

Za podljudelca in vrtnarja v splošnem ugodno kaže. Le skrbno pazimo, da nam nočna slana sačetkom novembra ne uniči pozne povrtnine! Močn novembra bo večja ko oktobra, a bo še pod po-

Križem sveta

Vojne ne bodo odločili za zeleno mizo

»Vojno bodo odločile bitke in ne razpoložena«, piše v svojem uvodniku bolgarski list »Zora«. List pravi, da je nesmiselno misliti, da bi mogli nemško armado, ki je premagala toliko evropskih držav, poraziti Sovjeti. S skrajšanjem bojne črte na vzhodu se le prihranijo ljudje in potrebščine, da bi jih lahko nemško poveljstvo uporabilo v odločilni bitki. Psihološke posledice poteka bojev na vzhodu in prizadevanja sovražne propagande so brez vsakega pomena. Vojna se bo odločila na bojiščih in ne za zeleno mizo, ter so ljudje, ki mislijo, da bi vojno lahko določil vpliv različnih razpoloženj ali pa živčna vojna, zelo preprosti.

Švicarski jeklenec

To je jeklen velikán z višino 2.30 m. Tehta 205 kg. Na zunanjo je na las podoben oblečenemu možu, le da mu je telo jekleno. V njegovi notranjosti se skriva nekteto žic, baterij, žarnic, koles in radijskih naprav. Kaj vse zna jeklenec, ki mu je ime Saborč? Če ga kaj vprašati, odgovarja in pri tem giblje željst. Pokima z glavo in vrti oči, da je človeka strah. Z rokami prižiga vžigalice in v ustnicah vleče cigareto. Hodi gor in dol in maha pri hoji z rokami. In vendar je sam mrta reč, ker sedi njegov oče v sosedni sobi in z brezličnimi valovi govori in vrši različne gibe. Zgraditelj jeklena trdi, da svojega moža lahko krmari na razdaljo 30 km.

Apneni dušik

Apneni dušik rabimo za zastrupljanje njiv ali boljše, za uničevanje plevelnih klic. S pravilno uporabo apnenega dušika očistimo njive temeljite kot s pomočjo branjanja. Važen pa je čas, kdaj naj trosimo dušik. V splošnem velja pravilo, naj trosimo v jeseni. Vendar mora biti jesenska setev še toliko godna, da ji strupeni dušik ne škoduje, in še toliko mlada, da s trupom pridemo do živega plevelnim poganjkom. Zimska pšenica in zimski ječmen naj imata v času trosenja razvit vsaj že tretji list, rž pa vsaj petega ali šestega. Tudi vigradno trosenje ni neugodno, če si je žito odpomoglo od zimske škode. Na hektar zemlje porabimo do 150 kg apnenega dušika.

Z južnega tečaja

Admiral Byrd je v letih 1933 do 1935 na svojem potovanju na južni tečaj dosegel zlasti velike znanstvene uspehe v znanstvenem merjenju tečaja in pokrajine okrog južnega tečaja. Vsega mostva te ekspedicije je bilo 115 članov, ki so imeli razne poklice, znanstvene in praktične. Mimo mostva je bilo 153 psov za vprego sani in krava, ki je dajala sveže mleko članom pohoda, da jih ni napadla bolezen skorbut. Ekspedicija je imela še dve ladji, 4 letala, 6 vlačilcev, 15 peči, 7000 m neprodirnega blaga, 1000 stotov premoga, 100.000 vijakov, 3000 knjig, 5 pisalnih strojev itd. Zivil pa: 15.000 kg sladkorja, 30.000 kg moke, 1000 kg tobaka, 6 zabojev gumija za zvečenje, 40.000 kg pasjih pogaj itd.

Nova snov za zobe

Na zborovanju nemških zobozdravnikov v Frankfurtu ob Mainu so javnost obvestili o novem sredstvu, ki bo za naprej služilo zobotehnikom za popravilo zobovja. Ta snov ni samo polnovredno nadomestilo za platino, zlato, porcelan itd., ki so velike važnosti za narodno gospodarstvo in se bodo lahko uporabljale v druge namene, ampak je tudi trpežnejša kot so zgoraj navedena in do slej rabljena sredstva. Tudi je nova snov mnogo bolj podobna naravnim zobem in se prijetno občuti.

Splošni delavski svet

Romunski minister za delo pripravlja zakonski načrt o ustanovitvi splošnega delavskega sveta. Naloga tega sveta bo, da rešuje vsa vprašanja, ki so v zvezi z delavskim socialnim zavarovanjem, s vajeniškim poukom ter z oskrbo delavcev z živilom in oblačili.

Glejmo, da mi ne bomo tak narodi!

Pod naslovom »Škrabec o lepoti slovenščine« smo čitali v »Jutru« ob 25. obletnici Škrabčeve smrti tudi sledeče pomembne njegove besede: »Naša slovenščina je eden najlepših jezikov na svetu. Mi bi ta jezik morali ljubiti ko dragoceni dar, ki nam ga je Bog dal, varovati ga skrbno vsake poškodbe in učiti se ga z vso pridnostjo in natančnostjo. Brez učenja ni znanja ne blagostanja, ne uspeha, ne napredka. Najboljše orgle ne bodo lepo pele tistemu, ki se ni zadosti orglati učil. Najpopolnejši, najplemenitejši jezik ne bo rešil svojega naroda, ako ga ta ne ceni ali se zanj malo meni. Prej ali pozlej se bo takemu narodu jezik potujčil, pohabil in potrl, dokler bo naposled popolnoma zamrl in zginil in s svojim jezikom ko tak nemaren narod sam zginil s tega sveta«.

Bernardinci na Himalaji

Znameniti psi iz samostana sv. Bernarda so pred nekaj leti nenadoma izgubili svoj sloves reševanja izgubljenih popotnikov. Ker je baje neki pes menda po nesreči do smrti oklal deklico, so bili dolgo časa zaprti v kletke kot nevarne živali. Mnogo se je govorilo o tem, kaj bi z njimi počeli. Njihov oskrbnik pa, ki so ga psi imeli tako radi, da brez njega še jesti niso hoteli in kateremu so se nesrečne živali zaradi zapora in slabega imena silno smilile, je pregovoril očeta priorja, da bi jih poslal na Himalajo. — Na tem najvišjem gorovju sveta, katero preprestano zaman skušajo podjarmiti najdržnejši hribolarci, so francoski menihi postavili na 5000 metrov visokem prelazu Latsa podobno zavetišče kot v Alpah. Nevarnost viharjev in snežnih zametov je v toliki višini še mnogo večja kot v Alpah. Psi imajo torej le več priložnosti pokazati svoje zmoglosti in ukrotiti svojo krvoločnost, oziroma dati duška svojim dobrodelnim močem.

Prvi finančni škandal

Devalvacija (razvrednotenje denarja) je bila že v starem veku priljubljen pripomoček za reševanje zavoženih državnih gospodarstev. Tudi modrijan Solon, ki je ukazoval v Atenah, se je poskusil s tem pripomočkom, ko so l. 536 pred našim štetjem državni dolгови preveč narasli. — Odredil je razvrednotenje atenske valute za približno 27 odstotkov. Toda uspeh ni ustrezal pričakovanjem. Začela se je divja spekulacija na vseh trgih tako, da je dežela zašla v še slabši položaj. Ogorčenje ljudstva je strašno naraslo, ko je zvedelo, da je Solon, modrijan, ki je znal tako lepo pridigovati o morali, o namerah vlade glede devalvacije še pred časom izdal svojim prijateljem, ki so to znanje seveda temeljito izkoristili za osebno obogatitev. Tako je prišlo zaradi devalvacije do prvega velikega finančnega škandala v zgodovini.

Zgodovina kratice

Dandanes smo vajeni kratice, ki jih napravimo iz dolgih imen raznih oblasti in tvrdk. Kratice so zares uporabne, vendar jih je težko slišati in človek jih ni prav nič vesel, če količkej čuti z jezikom, ko jih vidi napačne. Napak pa je, če mislimo, da so nastale kratice šele v moderni dobi, in sicer tiste vrste, ki lahko napravimo iz njih kako ime. Beseda »kabal« n. pr., ki jo poznamo iz Schillerjeve drame (Kabal in ljubezen), je bila spocetka ime angleškega kabineta, ki jo vladal Karel II. Beseda »Kabal« (Cabal) je bila narejena iz začetnic imen ministrov tega kabineta, in sicer: Clifford, Ashley, Buckingham, Arlington in Landerdale. — Tudi ime slavnega italijanskega skladatelja, Verdi (opera Trubadur!) je, so rekli tedaj — sestavljanka iz imena Vitorio Emmanuele Re d'Italia. — Sovražniki velikega Korsičana, Napoleona, so rekli, da je v začetnicah imen vseh bratov Bonapartove družine tudi že zapisana usoda Napoleona. In sicer so bili bratje Napoleon, Jozef, Hijaonim, Joahim in Ludovik; njih začetnice dajo besedo: Nihil, to se pravi: nič. Torej oblast Napoleona bo razpadla v — nič. To se je tudi resnično zgodilo...

Križanka št. 22

1	2	3	4	5	6	7	8	9
10				11				
12						18		
14				15				
16						17		
18		19		20		21		22
23	24		25		26		27	
28				29				
30					31			
32				33				
34					35			

Vodoravno: 1. denarna kazen, 6. prišlec, 10. del kozolca, 11. mesto ob Črnem morju, 12. ruska sveta podoba, 13. sprememba, 14. oče (gorenjsko), 15. mlakuža, 16. starogrška boginja, 17. kraj na Dolenjskem, 18. voda na Stajerskem, 20. svetopisemska oseba, 23. mesto na Češkem, 26. del voza, 28. vodilo (tujka), 29. del kopanja, 30. del plimovanja, 31. zdravilna rastlina, 32. sorodnica, 33. vojaški izraz, 34. hrib pri Belgradu, 35. Ibsenova drama.

Navpično: 1. goba, 2. nasprotje sitosti, 3. kraj na Gorenjskem, 4. južno sadje, 5. Chateaubriandova povest, 6. svetopisemsko mesto, 7. del zida, 8. starorimski modrijan, 9. živinska krma, 18. napaka, 19. izraz iz geometrije, 20. pomota, 21. mesto v Španiji, 22. mesto v Italiji, 24. setev, 25. samoglasnik (tujka), 26. slovenska pisateljica, 27. vola mera.

REŠITEV KRIZANKE ŠTEV 21

Vodoravno: 1. kalo, 5. Nepos, 10. avo, 11. paleta, 12. repina, 13. Rim, 14. Anica, 15. bula, 16. vila, 17. Denis, 18. ajo, 19. Marija, 20. natega, 22. kan, 24. Agora, 26. čaka, 28. solo, 29. risar, 31. Ala, 32. pijača, 33. Morana, 34. pat.

Navpično: 1. karavana, 2. avenija, 3. pilo, 4. opica, 5. Nana, 6. Ela, 7. perunika, 8. Ottilija, 9. Samasa, 15. beračija, 17. Dagarin, 19. Meropa, 21. tolar, 23. Narat, 25. Golo, 27. kača, 28. Sam, 30. Sap.

Naročite se takoj na »Slovenčev» knjižnico» pri našem zastopniku v Vašem kraju ali pri župnem uradu, ali pa pri upravi, Kopitarjeva ul. 6, Ljubljana.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Suhe gobe

kupi vsako količino
Fran Pogačnik v Ljubljani,
Dunajska c. št. 83
(Javna skladišča)

Izletni fant

kmečki, se želi izučiti
mlinarske obrti. Naslov
stop takoj! Naslov v
upravi Domoljuba.

Zelje v glavah

in repo za ribanje kupule — Gospodarska zveza, Bleiweisova 29.

Šivalni stroji

pogrezljivi Singer, Pfaff, Durkop. Mundlos ugodno napredaj pri »Triglav« Resljava cesta 26.

Oglasni v Domoljubu!

»Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za inozemstvo 30 lir. — Dopise in pisme sprejema uredništvo »Domoljuba«, naročnino, inserate in reklamacije pa uprava »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04.
Herausgeber — Izdajatelj — Editore: dr. Gregorij Pečjak. — Schriftleiter — Urednik — Redattore: France Kremžar. — Für »Ljudska tiskarna« — Za »Ljudsko tiskarno« — Per »Ljudska tiskarna«: Jože Kramarič.